

Bokje *Lymnocyptes minimus*: onbeschreven prooi soort voor de Torenvalk *Falco tinnunculus*?

Vincent van der Spek

Begin november 2003 verbleven er ongewoon hoge aantallen bokjes in het natuurontwikkelingsgebiedje Lentevreugd bij Rijksdorp, in de gemeente Wassenaar (ZH). Het maximum werd op 1 november vastgesteld op *c.* 25 exemplaren (Bird Club Katwijk). Op 5 november besloten Thijs Sanderink en ondergetekende om poolshoogte te nemen. Zonder veel moeite werden al vrij snel enkele bokjes “getrapt”. Omdat we ook een exemplaar aan de grond wilden zien, besloten we onze zoektocht voort te zetten. Rond 16.00 uur vloog er andermaal een bokje vlak voor onze voeten op (ongeveer de tiende vogel). De vogel vloog op enkele meters hoogte in een rechte lijn weg en landde *c.* 30 meter voor ons in de kruidlaag achter enkele lisdodden. Zo’n vijftien seconden nadat het bokje was geland, vloog er een adult mannetje Torenvalk over ons heen. De valk dook neer op de plek waar het bokje was ingevallen en vloog enkele seconden later met prooi weg. Ondanks dat de Torenvalk van ons afvloog, was duidelijk te zien dat de prooi inderdaad het bokje betrof: de rug en de slaphangende vleugels waren goed te zien. Het is aannemelijk dat de Torenvalk het bokje had opgemerkt doordat wij deze eerder hadden opgejaagd. Op 8 november zagen Rinse van der Vliet en ondergetekende op dezelfde locatie dat een Sperwer *Accipiter nisus* in een soortgelijke situatie een mislukte stootduik op een bokje uitvoerde.

Omdat ik de prooi nogal groot vond voor een Torenvalk en bokjes (ook) voor roofdieren lastig te vinden zijn, leek het niet onwaarschijnlijk dat het een nog onbekende prooi soort voor de Torenvalk betrof – in ieder geval in Nederland, waar bokjes schaars zijn. Van de Torenvalk is een lange lijst vogelprooien bekend, met enkele minder voor de hand liggende vogelsoorten als gierzwaluw (Tol 2001) en wielewaal (Bouma 1931). In Glutz von Blotzheim *et al.* (1971), Uttendörfer (1952) noch Village (1990) wordt melding gemaakt van bokjes als prooi van de Torenvalk. Wel is het bokje bekend als prooi van Sperwer: 2x genoemd door Uttendörfer (1952), naast nog eens zeven prooien van een onbekende roofvijand, alsmede door Sjaak Schilperoort (een vangst en plukresten). Ook Smelleken *Falco columbarius* en zelfs Klapekster *Lanius excubitor* zijn in Nederland betrapt op het vangen van bokjes (resp. 2x en 1x, Rob G. Bijlsma). Er is tevens een mislukte vangpoging door een Havik *Accipiter gentilis* bekend uit de Wassenaarse Duinen (Adri Remeeus; datum onbekend).

Omdat Torenvalken goed in staat zijn andere roofvogels prooien afhandig te maken, heeft de waarneming een meerwaarde, aangezien het slaan van de prooi daadwerkelijk gezien werd. Op 14 januari 2001 werd bij vogelplas Starrevaart te Leidschendam (ZH) een Torenvalk waargenomen die een niet geslaagde stootduik maakte op een bokje. Ook dit bokje werd eerst door de waarnemer opgejaagd (Sjaak Schilperoort). Door een hoge dichtheid van bokjes in een gebied, zoals bijvoorbeeld bij Lentevreugd het geval

is, is de kans dat één van deze vogels ten prooi valt aan roofvogels uiteraard groter. In het beschreven geval was niet alleen het absolute aantal bokjes hoog, maar ook relatief: er waren namelijk geen grote aantallen van andere vogelsoorten aanwezig.

Summary: Eurasian Kestrel *Falco tinnunculus* captures Jack Snipe *Lymnocyptes minimus*

On 6 November 2003, a Jack Snipe was captured on the ground by a male Eurasian Kestrel shortly after it had landed. The Jack Snipe's flight had been invoked by birdwatchers, and had covered some 30 metres at a height of several metres. Presumably, the Kestrel had seen the event, and opportunistically had taken advantage to capture an otherwise well-hidden prey. At the time, some 25 Jack Snipes stayed in this small nature reserve near Wassenaar in the western Netherlands. As few other avian prey species were present, the chances of Jack Snipes getting killed by predators may have increased somewhat. Similar incidents involving failed catching attempts of Jack Snipes that were initially disturbed by birdwatchers were recorded for Eurasian Kestrel, Eurasian Sparrowhawk *Accipiter nisus* and Northern Goshawk *A. gentilis*. Elsewhere in The Netherlands, pluckings of Jack Snipes have been recorded for Merlin *Falco columbarius* (twice) and Great Grey Shrike *Lanius excubitor* (once).

Literatuur

- Bouma J.P. 1931. Voedsel-onderzoek bij den torenvalk, *Falco tinnunculus tinnunculus* L. *Orgaan Club Ned. Vogelk.* 4: 14-18.
- Glutz von Blotzheim.U.N., Bauer K.M. & Bezzel E. 1971. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*, Band 4. Akademische Verlagsgesellschaft, Frankfurt am Main.
- Meijer A. Website: www.birdclubkatwijk.nl
- Schilperoort S. Website: <http://www.xs4all.nl/%7Esjaak/vwgv/>
- Tol O. 2001. Torenvalk *Falco tinnunculus* slaat gierzwaluw *Apus apus*. *De Takkeling* 9: 225-226.
- Uttendörfer O. 1952. *Neue Ergebnisse über die Ernährung der Greifvögel und Eulen*. Eugen Ulmer, Stuttgart.
- Village. A. 1990. *The Kestrel*. Poyser, London.

Adres: Buys Ballotstraat 100, 2563 ZN Den Haag (vincent@vwgdenhaag.nl, website: www.birdclubkatwijk.nl)